

เมือง ในหุบเขา

เรื่อง ชนิษฐา ศักดิ์ดวง
ภาพ เอกสิทธิ์ ชูวงษ์

สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น
โดย

เมืองในหุบเขา

เรื่อง ชนิษฐา ศักดิ์ดวง

ภาพ เอกสิทธิ์ ชูวงษ์

โครงการสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น
เลขมาตรฐานประจำหนังสือ 978-616-235-274-4

บรรณาธิการอำนวยการ

ราเมศ พรหมเย็น ทศนัย วงศ์พิเศษกุล

ผู้ช่วยบรรณาธิการอำนวยการ

วราพร ตยานุกรณ์ ประภาศรี อาจคงหาญ
ฉัตรภรณ์ กงสิน สุพพตา บัวเอี่ยม
ภัทจรีย์ จันทรหนู ปาลิดา เรือนวงศ์
วิภาคัย นียมมาภา

บรรณาธิการดำเนินงาน

ระพีพรธรณ พัฒนาวะช

ขอขอบคุณ

โยธิน บุญเฉลย

ออกแบบปกและรูปเล่ม

ชนิษฐา ศักดิ์ดวง

พิมพ์ครั้งแรก ๒๕๖๐ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

สงวนสิทธิ์ © ชนิษฐา ศักดิ์ดวง เอกสิทธิ์ ชูวงษ์

และสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

เจ้าของโครงการ

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ (สอว.)

สังกัดสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน)

ส่วนบริการ

ศูนย์การค้าเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น ๘ Dazzle Zone

ถนนราชดำริ ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๕๗ ๔๓๐๐ โทรสาร ๐ ๒๒๕๗ ๔๓๓๒

ส่วนสำนักงาน

๙๙๙/๙ อาคารสำนักงานเซ็นทรัลเวิลด์ ชั้น ๑๗

ถนนพระราม ๑ ปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๖๔ ๕๙๖๓-๕ โทรสาร ๐ ๒๒๖๔ ๕๙๖๖

www.tkpark.or.th

พิมพ์ที่ บริษัท สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชซิ่ง จำกัด

โทรศัพท์ ๐ ๒๙๐๓ ๘๒๕๗-๙ โทรสาร ๐ ๒๙๒๑ ๔๕๘๗

คำนำ

ภารกิจสำคัญต่อสังคมประการหนึ่งของสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ คือ การปลูกฝังนิสัยรักการอ่าน และการกระจายโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและสอดคล้องกับความสนใจของเด็ก เยาวชน และประชาชน ในรูปแบบห้องสมุดมีชีวิตที่สร้างสรรค์บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆ โดยสำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภูมิภาคต่างๆ เพื่อขยายผลการดำเนินงานดังกล่าว

การสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น ให้มีรูปแบบการนำเสนอที่ทันสมัยและดึงดูดความสนใจ เป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่ง ซึ่งสำนักงานอุทยานการเรียนรู้เห็นว่ามีส่วนในการสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชนสนใจการอ่านและใฝ่หาความรู้อย่างต่อเนื่อง โดยนำเรื่องราวภูมิปัญญาสาระท้องถิ่นใกล้ตัวที่สอดคล้องกับวัย การดำรงชีวิตพร้อมกับสอดแทรกแนวคิดด้านคุณธรรม จริยธรรม มาเป็นเนื้อหาของสื่อการเรียนรู้สำหรับเยาวชนตามช่วงวัย ตั้งแต่ ๔ - ๑๒ ปี

สื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่นจังหวัดแม่ฮ่องสอนชุดนี้ สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ได้ร่วมกันสร้างสรรค์กับนักวิชาการและนักเขียนในท้องถิ่น เพื่อให้เด็กและเยาวชน รวมทั้งประชาชนทั่วไปในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้รับความรู้และความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและท้องถิ่นตน รวมทั้งก่อให้เกิดความเข้าใจและการยอมรับในวิถีชีวิตวัฒนธรรมที่หลากหลายตามบริบทพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป

สำนักงานอุทยานการเรียนรู้ มุ่งหวังว่าหนังสือชุดนี้จะเป็นสื่อการเรียนรู้อีกชุดหนึ่ง ที่จะส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมายถึงเป็นหนังสือที่ผู้อ่าน อ่านอย่างมีความสุข สนุกในการอ่าน และ ก่อให้เกิดความตระหนักในคุณค่าของท้องถิ่นตนเองได้อย่างแท้จริง

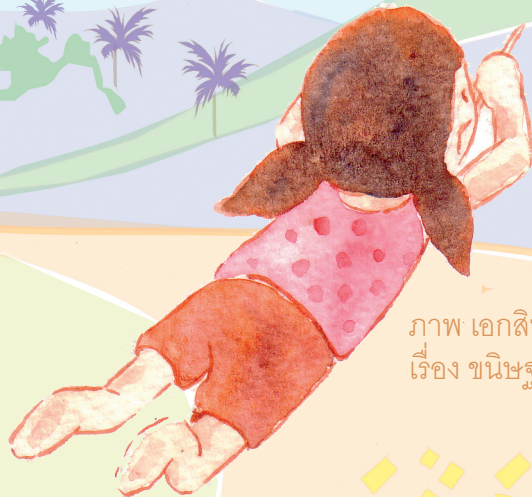
สำนักงานอุทยานการเรียนรู้

เมืองในหุบเขา

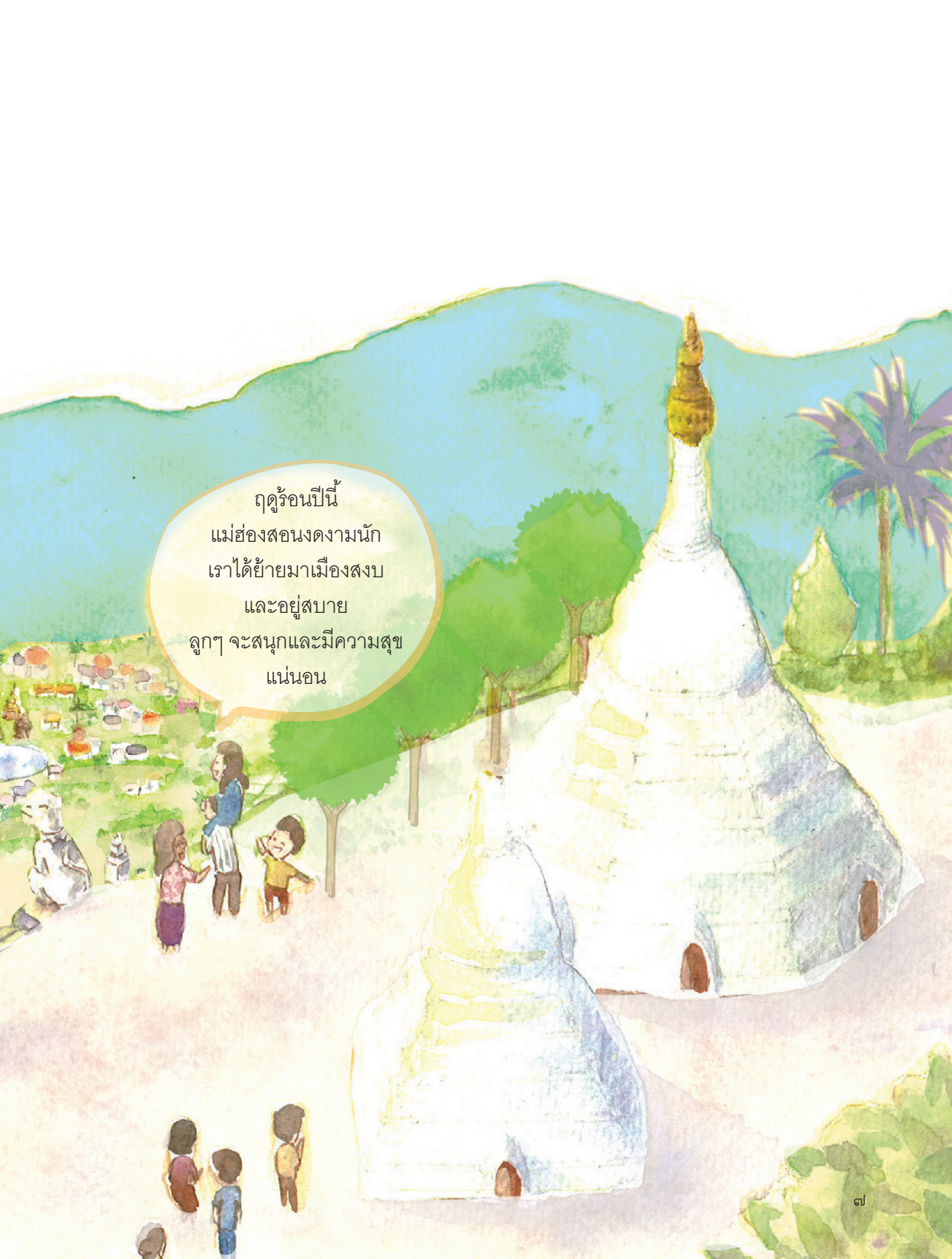
ภาพ เอกสิทธิ์ ชูวงศ์
เรื่อง ขนิษฐา ศักดิ์ดวง

แม่ฮ่องสอนยามนี้

สี่เหลือนवल ต้นรักต้นใหญ่ผลิดอกสะพรั่งทั่วทั้งเมือง
เสียงพ่อลูกดังลือไปกับเสียงนกและจักจั่น

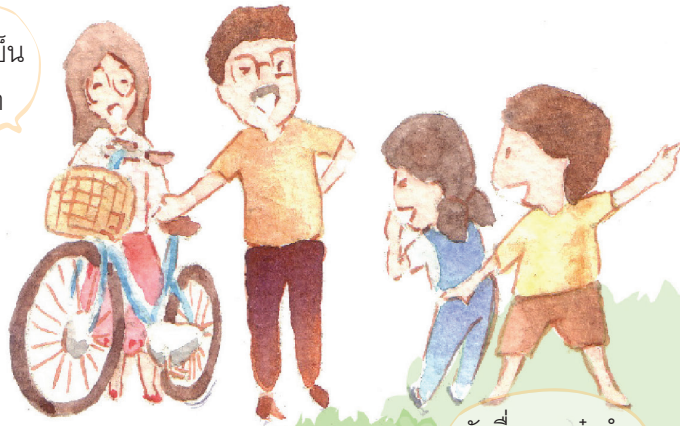
ฤดูร้อนปีนี้
แม่ฮ่องสอนงดงามนัก
เราได้ย้ายมาเมืองสงบ
และอยู่สบาย
ลูกๆ จะสนุกและมีความสุข
แน่นอน

แก้วกับขวัญเพิ่งย้ายเข้าบ้านหลังใหม่
ยังไม่ทันไรก็มีเพื่อนใหม่มาชวนไปเที่ยว
“มาเล่นด้วยกันไหม” เพื่อนใหม่ทักทาย

ไปได้ไหม
ครับแม่

อย่ากลับเย็น
นักนะลูก

ฉันที่ออกจายก้าค่า
นี่น้องฉัน
นางแสงเงิน

จายก้าค่าป็นนำสองพี่น้องมายังบ้านไม่นานอยู่

บ้านของลุงสร้างคำ ว่างยอດ นั่นเอง
“เมืองของเรามีที่สวยงาม เยอะแยะมากมาย
ต้องพาเพื่อนไปเที่ยวให้ทั่วเลยนะจายก้าคำ”
ลุงสร้างคำหัวเราะก่อนที่เด็กๆ จะไหว้ลา

บ้านน้ำรองเป็นช่างตัดผ้าฝีมือดีที่สุดในย่านนี้
แม่ของนางแสงเงินบอกอย่างนั้น
เมื่อเด็กๆ แวะมาเยี่ยมเยียน
น้ำรองจึงมอบของขวัญพิเศษให้

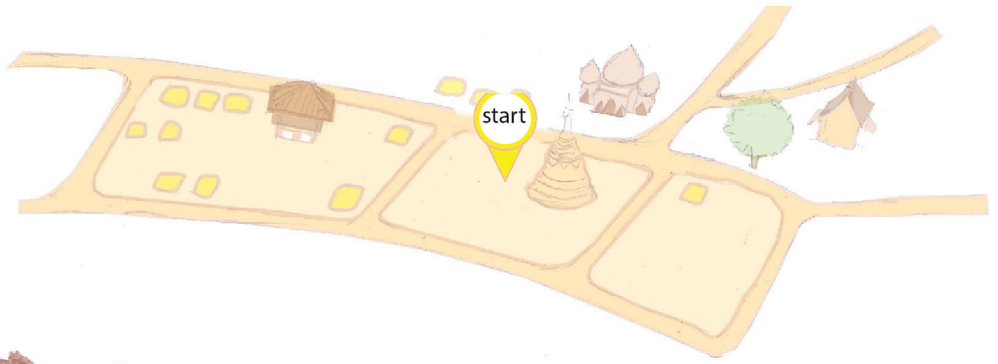

“นำขอมอบเหรียญตราสำหรับแขกผู้มาใหม่
และจ่ายค่าค่ากับนางแสงเงินในฐานะที่พาแขกมาเยี่ยม”
น้ำรองใจดีมอบเหรียญตราที่ดัดแปลง
จากเศษผ้าที่เก็บสะสมให้แก่เด็กๆ

จากบ้านน้ำรองไปไม่ไกลนักก็ถึงวัดปางด้อย
เด็กๆ ไม่รอช้า จอดจักรยานแล้วเดินเข้าวัดกันทันที

“สวัสดีครับ ลุงสว่างโหลง”
“ลุงกำลังทำอะไรครับ” ขวัญสงสัยเมื่อเห็นลุงสว่างโหลงนั่งทำงาน
“พระบัวเข็มนะ รู้จักกันไหมล่ะ” ลุงสว่างโหลงตอบเสียงดัง

ลุงสว่างโหลงก็เล่าว่า “พระบัวเข็มหรือพระอุปคุต
เป็นพระพุทธรูปแบบแรกๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น
ไทใหญ่มีความเชื่อกันว่า
ทุกวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ ที่ตรงกับวันพุธ
เป็นวันที่พระอุปคุตจะเสด็จมาโปรดสัตว์
ในโลกมนุษย์อีกครั้ง”
เด็กๆ พวกมันตื่นเต้นกับเรื่องราวของพระอุปคุต

มัสยิด

โบสถ์คริสต์

วัดปางล้อ

เมื่ออากาศยามบ่ายเริ่มร้อนจัด ทั้งสี่คน
จึงแวะกินขนมและไอศกรีมหวานๆ เย็นๆ ชื่นใจจริงๆ
“ไอ้โฮ ที่นี่มีหมวกเยอะแยะเลย” ขวัญตื่นเต้นเมื่อเห็น
หมวกยอดแหลมแหว่นไว้เต็มผนังร้านขายไอศกรีม
“ฮ่า ฮ่า เขาเรียก กุบ ขวัญนี่ไม่รู้เรื่องเลย”
จายก้าคำหัวเราะชอบใจ

กูปลายยกดอก

ขนมอาละหว่า
อร่อยสุดยอด
ไปเลย

ขนมอาละหว่า
ทำจากแป้งข้าวเจ้า นำมา
กวนกับกะทิ น้ำตาลและเกลือ
เล็กน้อย ราดด้วยหีวกะทิชิ้นๆ
อบหน้าให้เกรียม

เด็กๆ กลับมามีเรี่ยวแรงกันอีกครั้ง หลังจากได้กินไอศกรีม
และขนมสุดอร่อย จึงปั่นกันเร็วจี๋ มุ่งหน้าไป
พิพิธภัณฑ์ตุ๊กตาไม้แกะสลัก ฝีมือประณีตอ่อนช้อย

พิพิธภัณฑ์ตุ๊กตาไม้แกะสลัก
มีตุ๊กตาไม้แกะสลักเป็นรูปคนและสัตว์ในพระเวสสันดรชาดก
ฝีมือช่างไทใหญ่ นำมาจากพม่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๐๐

ความฝันของเรา

เด็กๆ ปั่นจักรยานชมเมืองแม่ฮ่องสอน
จากป่าจนเย็น จึงชวนกัน
แวะไปกราบอนุสาวรีย์พระยาสิงหนาท
เจ้าเมืองแม่ฮ่องสอนคนแรก

เดิม เมืองแม่ฮ่องสอนเป็นชุมชนบ้านป่า
เริ่มมีไทใหญ่กลุ่มแรกเดินทางขายแดน
เข้ามาทำไร่ทำสวนในบางฤดูกาล

พ.ศ. ๒๓๗๔
สมัยต้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๓
โปรดให้เจ้าแก้วเมืองม่านำไพร่พลจับช้างป่า
นำมาเพื่อฝึกสอนและใช้งานเมื่อพบจุด
ที่เหมาะสมแก่การที่จะตั้งเป็นที่ฝึกสอนจึงได้ตั้งคอก
ฝึกสอนช้างริมลำน้ำและตั้งชื่อหมู่บ้านนี้ว่า "บ้านแม่ฮ่องสอน"

พ.ศ. ๒๓๙๙
เกิดจลาจลทางหัวเมืองใต้ฝั่งตะวันตก
ของแม่น้ำสาละวิน พี่น้องไทใหญ่จึงย้ายมา
ยังเมืองแม่ฮ่องสอนมากขึ้น

พ.ศ. ๒๔๐๙
เกิดการรบกันในหัวเมืองใต้ระหว่างเจ้าฟ้าเมืองน่าน
กับเจ้าฟ้าโกห่ล่านแห่งเมืองหมอกใหม่
ไทใหญ่ที่รักสงบและเจ้าฟ้าโกห่ล่าน
ได้อพยพมาอยู่ที่แม่ฮ่องสอน

พ.ศ. ๒๔๑๗
บ้านแม่ฮ่องสอนกลายเป็นชุมชนใหญ่
"เจ้าอินทวิชยานนท์" เจ้าเมืองเชียงใหม่จึงได้ตั้งให้
"ชานกะเล" เป็นเจ้าเมืองคนแรก
มีบรรดาศักดิ์เป็น "พญาสิงหนาทราชา"

พ.ศ. ๒๔๒๗
พญาสิงหนาทราชาถึงแก่กรรม

ก่อนกลับบ้าน

ก่อนกลับบ้าน เด็กๆ แวะมาพักที่ริมหนองจอกคำ
พระอาทิตย์กำลังลับฟ้า แสงสุดท้ายฉายาบทาบบนยอดพระธาตุดอยกองมู
สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองของชาวแม่ฮ่องสอน

start

ไป อ.ปางมะผ้า
1095

ไป อ.แม่ต๋ำ
108

อุโมงค์จำจา
เขียวสบายตา
ยอดมะขามอ่อน

สวนามบิ่น
แม่ฮ่องสอน

ป้อกคาดเก้
วัดหัวเวียง

ตลิ่งสาวยหยุด

ป่าสงวนแห่งชาติ

ไหว้พระธาตุ
ชมเมืองดอยกองมู

วัดพระธาตุ
ดอยกองมู

วัดม่วยต้อ

วัดแก้วก่อ

พญาสิงหนาทราชา
อุนสาวรีย์

ถนนคนเดิน

หนองจองคำ

ทิวต้นยางรักใหญ่

วัดกลางทุ่ง

วัดจองคำ
วัดจองกลาง

แม่ฮ่องสอน

สถานีขนส่ง

เรียงรายจามจรีใหญ่

แพนที

เมืองแม่ฮ่องสอน

วิธีการใช้หนังสือ เมืองในหุบเขาให้มีชีวิตชีวา

หลังจากคุณครูแนะนำนักเรียนให้อ่านหนังสือเรื่อง เมืองในหุบเขา หรือคุณครูอ่านให้ฟังจบแล้ว คุณครูสามารถกระตุ้นให้นักเรียนฝึกเชื่อมโยงเรื่องราวหรือภาพที่เห็นในหนังสือสู่ชีวิตประจำวันที่พบเจอ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ทำแผนผังร้านขายของกินของไทยใหญ่ในตลาดและสืบค้น ดังนี้

กิจกรรมทำแผนผังร้านขายของกินของไทยใหญ่ในตลาด

คุณครูหาภาพถ่ายหรือจัดหาของกินขึ้นชื่อของชาวไทยใหญ่มาแนะนำนักเรียนและให้ได้ชิม คุณครูบอกชื่อและให้นักเรียนไปค้นคว้าข้อมูล หรือกลับไปสืบค้นมาจากครอบครัวและชุมชนแล้วบันทึกว่าของกินที่คุณครูนำมานั้นมีส่วนผสมอะไร มีวิธีการทำอย่างไรบ้าง ต่อจากนั้นคุณครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ เพื่อแจกงาน เช่น กลุ่มแรกออกสำรวจในตลาดใกล้โรงเรียนว่า มีของกินของไทยใหญ่ตั้งขายอยู่ตรงไหน มีชื่อเรียกว่าอะไรบ้าง แล้วเขียนแผนผังให้แม่นยำเพื่อส่งต่องานให้กลุ่มที่สองทำหน้าที่ไปสืบค้นว่า ของกินที่เพื่อนกลุ่มแรกสำรวจมานั้นมีส่วนผสมอะไรบ้าง มีวิธีการทำอย่างไร และจัดทำผลงานเป็นรูปเล่ม หรือทำลงบนกระดาษแผ่นใหญ่ ตกแต่งให้สวยงาม อ่านง่ายเพื่อนำเสนอ

กิจกรรมนี้เป็นการเรียนรู้จากการลงมือทำ นักเรียนจะได้รู้จักการสืบค้น การวางแผน การทำงานร่วมกัน และการสรุป นอกจากนี้การเรียนรู้นอกห้องเรียนนี้ จะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างสนุกสนาน นักเรียนจะเข้าใจ

ประวัติผู้วาด เอกลักษณ์ ชูพงษ์

หนุ่มสุพรรณบุรี นักศึกษา สถาปัตยกรรมศาสตร์

จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อดีตสถาปนิกชุมชน มีความสนใจในวิถีชุมชน ความสัมพันธ์มนุษย์กับธรรมชาติ รักร่างวาดภาพ จึงผันตัวเองมาทำงานสื่อสาร ที่เกี่ยวข้องกับการสำรวจต้นทุนคุณค่าชุมชน และงานสื่อสารด้วยภาพ

ประวัติผู้เขียน ปณิษฐา คีร์ดีดวง

สาวนครศรีธรรมราช นักศึกษา สถาปัตยกรรมศาสตร์

จากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อดีตสถาปนิกชุมชน ที่รักในงานเขียนและการทำข้อมูล ทำงานสถาปนิกชุมชน 5 ปี ก่อนผันตัวมาทำงานด้านออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์

หนังสือในชุดสื่อการเรียนรู้สาระท้องถิ่น
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

